

*Workshop***“South Eastern Europe between Marginalization and European Union”**

Tutzing, 11-13. travnja 2003.

U njemačkom gradu Tutzingu u organizaciji zaklade Friedrich Ebert i Instituta za međunarodne i sigurnosne odnose iz Berlina, od 11. do 13. travnja ove godine održan je treći po redu workshop glede približavanja zemalja jugoistočne Europe Europskoj uniji. Sam naziv ovogodišnjeg skupa “Jugoistočna Europa između marginalizacije i EU” aludira na dva moguća scenarija koji realno stoje pred zemljama tog dijela Starog kontinenta glede njihovog bržeg i intenzivnijeg povezivanja s EU. Vrijeme održavanja namjerno je tempirano neposredno pred sastanak čelnika europske petnaestorice u Solunu s predstavnicima zemalja regije, od kojeg zemlje tzv. Zapadnog Balkana (Srbija i Crna Gora, BiH, Makedonija, Albanija), ali i šire regije jugoistoka Europe (Rumunjska, Bugarska) očekuju konkretne smjernice iz Bruxellesa. Stoga se u Tutzingu okupio znatan broj s jedne strane predstavnika EU, Pakta o stabilnosti, europskih razvojnih banaka, a s druge strane, članova parlamenata, predstavnika vladajućih političkih partija, djelatnika ministarstva vanjskih poslova i drugih relevantnih državnih institucija zaduženih za europske integracije te osoba iz javnog i akademskog života zemalja regije jugoistočne Europe koji se profesionalno bave integriranjem tog dijela Europe u EU. Iz vrlo žive, dinamične i nadasve konstruktivne dvodnevne rasprave može se zaključiti sljedeće:

Prvo; predstavnici Europske unije bili su jedinstveni u stavu kako EU, danas više nego ikada ranije, treba jugoistočnu Europu. Pritom je istaknuto da temeljni zahtjevi EU, politička stabilnost i sigurnost te regije, ostaju i dalje dominantni u procjeni stupnja uključenosti i institucionaliziranosti veza zemalja JI Europe i EU. U cjelini gledano, Zapadni Balkan je pohvaljen glede intenziviranja stupnja funkcionalne suradnje na svim područjima društvenog života i razvoja, ali je dodano kako u ekonomskom pogledu taj dio Europe daleko zaostaje za prosječnim standardima EU. Ipak, u danima velikih raskola i nesuglasica unutar euroatlantskog savezništva, jugoistok Europe vidi se u Bruxellesu kao lakmus papir za EU. Ne uspije li srediti prilike na Balkanu i intenzivirati svoje veze sa zemljama te regije, svi ostali procesi jačeg europskog ujedinjavanja (zajednička vanjska i sigurnosna politika, uspostava europske obrane i snaga za njezinu provedbu, donošenje novog ustava EU i sl.) dodatno će izgubiti na svom značenju, kako kod trenutnih i novopozvanih zemalja za članstvo u EU, tako i u zemljama jugoistočne Europe. S tog aspekta, čelnici EU neprestano su isticali kako unutar sadašnjih članica EU možda ne postoji konsenzus glede svih pitanja

vezanih uz JI Europu, ali je Bruxelles svakako jedinstven i odlučan u svom stavu kako, za vremena koja dolaze, u globalu postoji koherentna politika EU prema toj regiji.

Drugo; usprkos svih pohvala na račun regionalne suradnje zemalja JI Europe, čelnici EU istaknuli su da i dalje ostaju svjesni da:

- na Balkanu još uvijek nisu u potpunosti riješena kontitativna pitanja uređenja pojedinih država kao ni pitanja njihovih granica
- još su uvijek slabe demokratske institucije tih zemalja
- proces gospodarske transformacije ne daje zadovoljavajuće rezultate
- organizirani kriminal je u porastu.

Treće; predstavnici zemalja iz regije ubojstvo srbijanskog premijera Dinđića vide kao početak konačnog obračuna s ostacima bivšeg Miloševićevog režima i njegovih istomišljenika, a promjenu imena bivše države SR Jugoslavije u zajednicu Srbije i Crne Gore kao nužan psihološki otklon i raskid s bivšom SFRJ. Smatra se da, iako nacionalne vlade mogu ojačati na predstojećim izborima u pojedinim novoutemeljenim zemljama Zapadnog Balkana, njihova stvarna uloga i moć neće biti toliko velika da bi došlo do izbijanja nekih novih nacionalnih sukoba u toj regiji.

Četvrto; usprkos svih postojećih političkih nedorečenosti i problema te još uvijek teške gospodarsko-socijalne situacije teško je vjerovati da će na prostoru JI Europe doći do izbijanja novih oružanih sukoba velikih razmjera. Ono što zabrinjava, čini se više zemlje regije nego čelnike EU, su novi izazovi tzv. soft-security, od kojih dominiraju najrazličitiji oblici kriminalnih radnji za čije odgovarajuće suzbijanje je nužna koordinirana akcija ne samo zemalja regije već i šireg europskog prostora. Predstavnici zemalja iz regije otvoreno su predbacili EU da ne čini dovoljno u suzbijanju korupcije i kriminala u JI Europi.

Na workshopu u Tutzingu predstavnici EU JI Europi nisu ponudili ništa novo niti konkretno što bi zemljama te regije ojačalo nadu za brži put prema članstvu u EU. Štoviše, Makedoniji je čak sugerirano da pričeka sa svojom aplikacijom za punopravno članstvo u EU bar još godinu, dvije. Pritom je Hrvatska neprestano uzimana kao primjer što zemlje Zapadnog Balkana, uključujući i Rumunjsku i Bugarsku, još moraju napraviti ako se žele više približiti EU.

Takvih workshopa svakako će biti još mnogo prije nego što čelnici EU odluče prihvatiti sve zemlje JI Europe u svoje redove. No oni koji kontinuirano sudjeluju na workshopovima i prate približavanje regije JI Europe Europskoj uniji mogu uočiti sljedeće:

- usprkos svekolikoj pomoći koju EU pruža toj regiji, regiji nedostaje konkretnog svježeg novca i investicija u razvojne programe koji bi ojačali vlastite gospodarske potencijale tih zemalja i smanjili veliku nezaposlenost. U Tutzingu su predstavnici EU ponovno prigovorili zemljama regije da u

EU vide samo "kravu muzaru", a ne konceptualni okvir šireg europskog zajedništva u kojem bi svi članovi podjednako pridonosili političkom, gospodarskom, obrambenom, socijalnom, kulturnom i inom aspektu razvoja jedne nove Europe, okosnicu koje bi činila EU

– zemlje regije sve više ističu kako je transformacija njihovih društava u cjelini potrebna ne poradi EU već primarno radi njih samih i vlastitog boljitka. Svjesni činjenice da taj složen tranzicijski proces ne mogu obaviti same, sve manje očekuju od EU, a sve više se postupno okreću regionalnoj suradnji. Pritom se ipak nastoji postići što veći stupanj vezanosti uz EU jer je to još uvijek viđeno u vlastitoj sredini kao otklon i bijeg od tradicionalnoga Balkana

– Kriza euroatlantizma potaknula je EU da se intenzivnije okrene uređenju vlastitog dvorišta, pa makar to bilo i turbulentno područje Balkana. To je ujedno za zemlje JI Europe konkretna šansa i njihova trenutačna pojačana vrijednost koju bi trebalo znati iskoristiti.

Lidija Čehulić